

Nieuwsbrief

JAARGANG 3, NR. 3

20 SEPTEMBER 2002

Klassieke schepenbeurs

Het beheren van een klassiek schip vraagt veel van de eigenaar. Veel materialen zijn soms moeilijk te vinden en er zijn specifieke problemen waar de moderne vakman niet altijd een antwoord op weet. Veel eigenaren doen het meeste werk zelf. Daar gaan veel uren en energie in zitten.

KLASSIEKE SCHEPEN

VAKBEURS VOOR HET BEHEER,
BEHOUD EN ONDERHOUD VAN
TRADITIONELE SCHEPEN

Het is gebleken dat er behoefte is aan een landelijk evenement waar onze schepen en alles wat er bij komt kijken centraal staan, waar men informatie kan krijgen over materialen en diensten en alle goede adressen bij elkaar vindt en waar men tijdens presentaties en ontmoetingen van gedachten kan wisselen.

Klassieke schepen 2002 wil iedereen die met traditionele schepen bezig is bij elkaar brengen.

Op de beurs vindt u een compleet aanbod voor het bouwen en onderhouden van klassieke schepen; men kan er gelijkgestemden ontmoeten. Tevens zijn diverse relevante verenigingen en behoudsorganisaties aanwezig.

De zesde editie van de Vakbeurs Klassieke Schepen zal dit jaar plaatsvinden in Enkhuizen op 1, 2 en 3 november, in een botenhal op de 'Krabbersplaat' aan de zuidwestzijde van de Krabbersgatsluis (ingang aan de loswal). Op deze plaats zal een beursruimte van ruim 1800 m² worden gecreëerd. Lezingen met interessante onderwerpen zijn een vast onderdeel van de beurs.

Voor ons als (oud-) eigenaren van een Hartog schip is dit de gelegenheid om onze schepen wat meer onder de aandacht te brengen van mede plat- en rondbodemzeilers. Ook is dit een goede gelegenheid om elkaar eens te ontmoeten. We zijn dan ook erg blij dat de familie Riemersma met de Ouwe Jaep naar de beurs komt, zodat dit Hartog schip voor iedereen te bekijken is.

Om de komst naar de beurs nóg aantrekkelijker te maken vindt u bij deze nieuwsbrief een kortingsbon gewaarmerkt door de 'Hartog schepenkring'. Bij inlevering van deze bon krijgt u dan namens de vereniging € 2,- korting op de normale toegangsprijs van € 8,-

IN DIT NUMMER:

Schepenbeurs	1
Schepenlijst	2
Bollen	2
Watersnoodramp	3
Bollen	4
Zoekertjes	4

Hartog Schepenkring stelt zich ten doel; Het bevorderen van de belangstelling voor Hartog schepen.

Het zo volledig mogelijk verzamelen van informatie over de werf, de schepen van en de persoon Pieter Hartog.

Het onderhouden van het archief van de Hartog Schepenkring.

Het informeren en ondersteunen van eigenaren en belangstellenden van de door Hartog gebouwde schepen.

Het laten verschijnen van deze nieuwsbrief met informatie, voor, en als platform van, eigenaren en belangstellenden van door Hartog gebouwde schepen.

Schepenlijst

Een vast onderdeel zal altijd blijven, namelijk de schepenlijst. Van de waarschijnlijk meer dan honderd door Hartog gebouwde schepen zijn er nu al ruim veertig bekend bij naam. Van deze schepen zijn nog minstens dertig in handen van enthousiaste eigenaren.

Adagio	schouw	
Alk	1920 schouw	7.50m.
d' Arendine	1932 schouw	6.82m.
De Baerend	1939 schouw	6.00m.
Banjer	1940 schouw	7.16m.
Bestevaer	schouw	
Bever	1945 schouw	8.08m.
Bolle Jo	1941 schouw	6.15m.
Bruinvisch repl	1945 schouw	8.30m.
Bruiser	1938 schouw	7.16m.
Compaen	1946 Grundel	7.00m.
Croosduyker	1943 schouw	6.50m.
Christina	1935? schouw	7.35m.
Dotter	1937 schouw	7.10m.
D' Eenhoorn	1940 schouw	7.10m.
Flevo	1928 Vollehovense bol	
Halve Maen	grundel	
Heynst	1935 schouw	7.35m.
Joke	schouw	
Jikke	schouw	6.00m.
Kleine Beer	schouw	6.85m.
Leentje	schouw	7.20m.
Meerkoet	1939 schouw	7.16m.
't Meeuwke	1938 schouw	7.20m.
Njord	schouw	
Octopus	1930 grundel	7.00m.
Old Ambacht	schouw	7.20m.

Tobias

Old Lady	1936 schouw	8.75m?
Otje Mos	1940 schouw	6.68m.
d' Ouwe Jaep	1947 schouw	7.10m.
de Ouwe Zeug	1939 schouw	7.16m.
Portia	1940 schouw	8.00m.
Rainbow	grundel	8.00m.
Roerdomp	1940 schouw	7.08m.
Sampan	1939 schouw	6.93m.
Sietske	schouw	7.20m.
Stampertje	1938 schouw	6.20m.
Tobias	1938 schouw	7.90m.
Vrouwe Elizabeth	schouw	
vrouwe Maartje	1948 schouw	7.80m.
Zilvermeeuw	1939 schouw	7.16m.
Zuiderwind	1939 schouw	6.40m.
Zwaardvis	1939 schouw	
De Zwaan	1939 Grundel	7.10m.

Roeiboten

Alhoewel Hartog tegenwoordig vooral bekend is om zijn zeiljachten, moet hij toch ook een naam hebben gehad in het bouwen van vletten en roeibootjes. Alleen al aan een verhuurbedrijf in Loosdrecht heeft hij acht stuks geleverd. Deze zijn op elkaar gestapeld achter een zeilschouw naar de opdrachtgever vervoerd. Meestal echter werden de roeiboten door Hartog en/of zijn dochters het hele eind naar de klant toe geroeid met de fiets mee aan boord. Na aflevering werd de terugweg fietsend afgelegd. Eerder al had de vader van Pieter Hartog, Willem, eens 12 roeiboten naar IJpendam gebracht, al roeiend met de rest op sleeptouw. Dit kostte hem zoveel tijd dat hij de laatste tram miste en lopend, 's nachts, weer naar huis was gekomen. Ook andere verhuurbedrijven hebben met boten van Hartog gewerkt.

Op bovenstaande foto uit het gemeentearchief van Amsterdam is een schouwachtige roeiboot te zien die in het vondelpark werd gebruikt voor de jaarlijkse vangst op karpers en voor het onderhoud

van de vijvers. Van deze roeiboot is hoogstwaarschijnlijk in de archieven van de gemeente Amsterdam te achterhalen wie de maker van het bootje moet zijn geweest.

In de buurt van Loosdrecht was tot voor kort nog het rompje te zien van een typisch roeibootje dat volgens omwonenden door Hartog gebouwd zou zijn. Ook de zelfde lijnen en voorbord dat veel lijkt op die van de schouwen van Hartog wijzen hierop. Het blijkt hier echter één van de eerste door Piet Dekker uit Kortenhoeve gebouwde roeiboten te zijn. Een oud model wat hij vlak na de oorlog op deze manier zo bouwde, vermoedelijk naar voorbeeld van de roeiboten van Pieter Hartog die daar in de omgeving veel door verhuurbedrijven werden gebruikt. Tevens zorgde deze Piet

Dekker voor het onderhoud van de Hartog roeiboten.

Watersnoodramp 1916

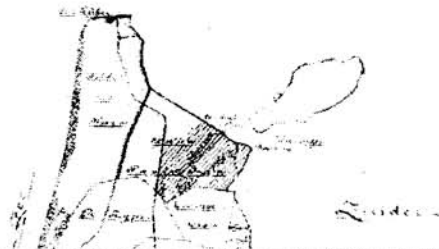
In de nacht van 13 op 14 januari 1916 loeide een zware noordwesterstorm over ons lage land. Het water in de Zuiderzee steeg geweldig door de opstuwende wind. Onder de druk van het water braken de zeedijken van Waterland en de Anna Paulownapolder ten zuiden van Den Helder nabij Katwoude door. Het toen nog zoute Zuiderzee-water stroomde Holland binnen. Op 16 Januari was alle gebied ten oosten van Zaandam overstroomd. Langs de Lagedijk werden aan de Westkant van de Zaan kistdammen opgeworpen. Veel vluchtelingen uit de lagere gebieden vonden een onderkomen in de Zaanstreek. Alleen al in Koog aan de Zaan werden 125 vluchtelingen opgevangen. Buiten de overlast van het water trok er die winter een bittere koude over Nederland.

Pieter Hartog en zijn gezin woonde net aan de onderzijde van het getroffen gebied. Terwijl de storm nog voortraasde over Noord-Holland ging hij al de volgende dag met zijn schouw het getroffen gebied in. Hij heeft daar, tijdens de koude januarimaand, enkele dagen achter elkaar aan de reddingswerkzaamheden meegeholpen. Gedurende die dagen heeft hij met zijn schouw diverse dorpingen en boeren uit de ondergelopen polders geholpen om op het droge te komen.

Later die winter kwam een gedeelte van de Zaanstreek blank te staan. Het water stroomde de Zaan in wat het rivierpeil hoog deed stijgen. Op 17 februari brak een kistdam door aan de Oostzijde van Zaandam en in de nooddijk bij de Noorderbrug sloeg het water een gat van 25 meter. In Waterland stond het zoute water soms wel drie meter

hoog op het land, met grote schade aan woonhuizen en fabrieken tot gevolg.

In Juli 1917 werd Pieter Hartog onderscheiden en werd hem namens Koningin Wilhelmina door de burgemeester een lintje opgespeld. Er werd hem een penning voor zijn onverschrokken hulp en betoonde moed tijdens de rampdagen van het voorgaande jaar overhandigd.

Marken na de storm van 1916

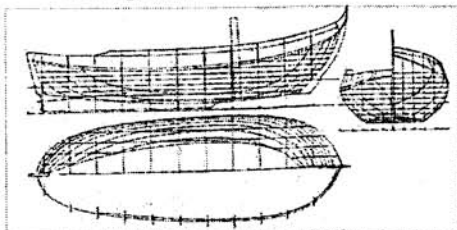

de ondegelopen gebieden

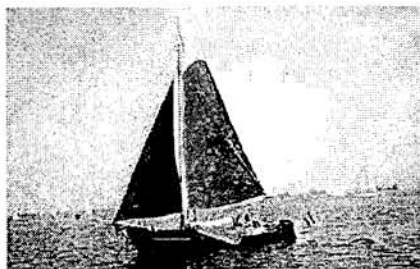
Vollenhovense Bol

Rond 1900 werd er in Vollenhove nog gevist met punters.

De betrekkelijke zeewaardigheid danken deze punters aan het zeer vlakliggende neerbord en het sterk naar binnen vallende boeisel. Bij scheepswerf Kroese waar naast deze punters ook botters gebouwd werden, ontstond in die jaren dan ook een tussenvorm. Dit scheepje, de Vollenhovense bol, 21 voet lang en 6 voet breed, zag in 1902 het daglicht.

De Vollenhovense bol heeft een vlak dat overeenkomt met een schuit en zo goed als geheel vlak is. Het schip is sigaarvormig, naar achteren spitsuitlopend met een sterke ronding naar voren. Doordat de huidgangen hierop aansluiten is de kop rond en breed. De zeeg is niet als bij een botter sterk oplopend naar voren, maar vlakker zoals bij een schuit of schouw. De steven is echter gebogen en loopt uit in een prachtige punt, zoals we die van de botter kennen. Net als bij de schouwen steekt het dek door het opboeisel naar buiten. Hier overheen zit een potdeksel dat de naad tussen beide delen afsluit. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de botter, waar het dek van buiten niet te zien is. De maten van deze op de werf van Kroese ontstane scheepjes komen vrijwel exact overeen met de door Hartog gebouwde scheepje "Flevo". Deze Vollenhovense bol werd door hem in 1928 gebouwd.

Deze nieuwsbrief liet enige tijd op zich wachten. Dit komt mede door het opzetten van een website voor de Hartog-schepenkring waar veel tijd in is gaan zitten. De meesten van u zullen inmiddels met de website kennis hebben gemaakt. Voor diegenen die nog niet wisten

van het bestaan, hieronder het adres:

<http://www.xs4all.nl/~eswen>

hartog.schepenkring@xs4all.nl
<http://www.xs4all.nl/~eswen>

R. Dergent

3° Kostverlorenkade 35
1054 TS Amsterdam
Tel./fax: 020 - 683 63 01

Zoekertjes

Te koop: Hartog schouw D'ouwe Jaep afm. 7.05 x 2.45 x 0.50. Bouwjaar 1947, volledig gerestaureerd. Inboard diesel.

Meer informatie: Familie Riemersma, e-mail: info@Riemersma-tuinen.nl. Dit schip is tevens aanwezig op de klassieke schepenbeurs.

Gezocht: Maten van een roer voor een 6.5 meter schouw.

Gezocht: Huidige eigenaar van de in 1995 verkochte 7.20 meter schouw Old Ambacht.

Gezocht: foto's. Graag zouden wij voor het Hartog-schepen archief één of meerdere foto's van uw schip willen hebben. Mocht u dit najaar tijd hebben, loop dan even om uw schip heen met een fotoestel. U kunt deze foto's per reguliere post of per E-mail aan de Hartog schepenkring versturen. Ook oude foto's worden op prijs gesteld. De foto's zullen aan het archief worden toegevoegd. Vermeldt u erbij indien u de foto's terug wilt hebben.

Te koop: Hartog Grundel (klassieker). 6.70 x 2.40 x 0.40 m. Eikenhout. Bouwjaar 1925. In prima staat van onderhoud. 8 pk Honda b.b. (2000) in bun, z.g.a.n. zeilen. Prijs: 11500 euro. Informatie via e-mail kluwer48@zonnet.nl